

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 15.5.2018
COM(2018) 306 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Ένα ανανεωμένο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την έρευνα και την καινοτομία - Η
ευκαιρία της Ευρώπης να διαμορφώσει το μέλλον της**

***Συμβολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην άτυπη σύνοδο των ηγετών της ΕΕ της 16ης
Μαΐου 2018 στη Σόφια με θέμα την καινοτομία***

«Το μέλλον μας δεν μπορεί να παραμείνει σενάριο, σκαρίφημα, μια ακόμη ιδέα. Οφείλουμε να προετοιμάσουμε την Ένωση του αύριο, σήμερα.»

Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ, πρόεδρος της Επιτροπής
Ομιλία για την Κατάσταση της Ένωσης, Στρασβούργο, 13 Σεπτεμβρίου 2017

Η έρευνα και η καινοτομία είναι καίριας σημασίας για το μέλλον μας. Είναι ο μόνος τρόπος αντιμετώπισης, ταυτόχρονα και με βιώσιμο τρόπο, της χαμηλής οικονομικής ανάπτυξης, της περιορισμένης δημιουργίας θέσεων εργασίας και των παγκόσμιων προκλήσεων, όπως η υγεία και η ασφάλεια, η διατροφή και οι ωκεανοί, το κλίμα και η ενέργεια.»

Συμβολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην άτυπη σύνοδο των ηγετών στο Γκέτεμποργκ,
23 Φεβρουαρίου 2018

«Θα δώσουμε τον απαραίτητο χώρο ελιγμών στα διάφορα επίπεδα ώστε να ενισχυθούν η καινοτομία και το δυναμικό μεγέθυνσης της Ευρώπης.»

Δήλωση της Ρώμης, Ρώμη, 25 Μαρτίου 2017

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χαιρετίζει την απόφαση του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου να προγραμματίσει μία συζήτηση μεταξύ των ηγετών σχετικά με την έρευνα και την καινοτομία, καθώς και τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης παγκοσμίως. Η παρούσα ανακοίνωση, αφενός, παρουσιάζει ένα σύνολο συγκεκριμένων δράσεων για την προώθηση του θεματολογίου της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία και, αφετέρου, χρησιμεύει ως βάση για την άτυπη συζήτηση που θα πραγματοποιήσουν οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων στη Σόφια στις 16 Μαΐου 2018.

1. Η ευκαιρία της Ευρώπης να επενδύσει στο μέλλον της

Οι επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία αποτελούν επένδυση στο μέλλον της Ευρώπης. Μας βοηθούν να είμαστε ανταγωνιστικοί σε παγκόσμια κλίμακα και να διατηρήσουμε το μοναδικό κοινωνικό μας μοντέλο. Βελτιώνουν την καθημερινή ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων, τόσο εδώ στην Ευρώπη όσο και σε ολόκληρο τον κόσμο, συμβάλλοντας στην επίλυση ορισμένων από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε όσον αφορά τις κοινωνίες μας και τις σχέσεις μεταξύ των γενεών. Η έρευνα και η καινοτομία επηρεάζουν κάθε πτυχή της ζωής μας, από τη δημιουργία 1,6 εκατομμυρίων δόσεων του εμβολίου για τον Έμπολα, τη δημιουργία συσσωρευτή 100 φορές ισχυρότερου από τους συνηθισμένους, έως τη δημιουργία για τις πόλεις μας λεωφορείων που κινούνται με κυψέλη καυσίμου υδρογόνου.

Αυτά όλα δείχνουν ότι η κοινωνία μπορεί να προοδεύσει μόνο με την ταχύτητα με την οποία καινοτομεί. Μπορεί να προσφέρει διαρκή ευημερία μόνο εάν αξιοποιεί στο μέγιστο τη γνώση, το επιχειρηματικό πνεύμα και την παραγωγικότητα των ανθρώπων που την αποτελούν. Δείχνουν επίσης ότι μια οικονομία μπορεί να παραμείνει μπροστά από τους ανταγωνιστές της μόνο εάν παραμείνει στην πρωτοπορία της έρευνας αιχμής και της καινοτομίας.

Αυτή είναι η πρόκληση που αντιμετωπίζει σήμερα η Ένωσή μας καθώς επιδιώκουμε να διατηρήσουμε και να βελτιώσουμε τον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής. Είναι καιρός να επενδύσουμε στο μέλλον. Οι καινοτομίες με κινητήρια δύναμη την τεχνολογία, η αύξηση της ψηφιοποίησης όλων των τομέων και οι παγκόσμιες μείζονες τάσεις αλλάζουν τον τρόπο ζωής μας, προσφέροντας τεράστιες ευκαιρίες αλλά και δημιουργώντας νέες προκλήσεις. Καθώς η τάση αυτή επιταχύνεται, η ανάγκη καινοτομίας θα είναι όλο και πιο έντονη. Πολλές χώρες στον κόσμο επενδύουν μαζικά στην έρευνα και την καινοτομία σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Αυτό εντείνει τον παγκόσμιο ανταγωνισμό και απειλεί την ηγετική από πλευράς ανταγωνισμού θέση της Ευρώπης σε καίριους βιομηχανικούς τομείς. Εμβάθυνση της ικανότητας καινοτομίας της Ευρώπης, η εξασφάλιση των αναγκαίων επενδύσεων η επιτάχυνση της διάδοσης της καινοτομίας σε όλη την Ευρώπη αποτελεί, επομένως, ζήτημα αναγκαιότητας για τη μελλοντική μας ευημερία.

Το διακύβευμα είναι υψηλό – αλλά εξίσου υψηλές είναι και οι δυνατότητες της Ευρώπης. Το επόμενο κύμα καινοτομίας, που θα συνδυάζει την υλική και την ψηφιακή καινοτομία, θα βασίζεται στην επιστήμη, την τεχνολογία και τη μηχανική, τομείς στους οποίους η Ευρώπη διαθέτει, και πρέπει να διατηρήσει, ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Με το 7 % του παγκόσμιου πληθυσμού, η Ευρώπη αντιπροσωπεύει το 20 % των συνολικών επενδύσεων στην έρευνα και

ανάπτυξη και περίπου το ένα τρίτο του συνόλου των υψηλής ποιότητας επιστημονικών δημοσιεύσεων¹. Επίσης, η Ευρώπη διαθέτει μια ισχυρή βιομηχανική βάση.

Η Ευρώπη οφείλει να αξιοποιήσει τα εν λόγω πλεονεκτήματα και τις αξίες της για να αναπτύξει το δικό της διακριτό μοντέλο καινοτομίας. Επίσης, πρέπει να αξιοποιήσει στο έπακρο το συνεργατικό της πνεύμα που βασίζεται στη δημιουργία συμπράξεων, το οποίο συμβάλλει στην προαγωγή της καινοτομίας σε ολόκληρη την Ένωση. Και στην πορεία αυτή πρέπει να μεριμνήσει ώστε η υψηλού επιπέδου ευρωπαϊκή προστασία των δεδομένων και της προσωπικής ζωής των πολιτών –στόχος που αποτελεί σήμερα παγκόσμιο μέτρο σύγκρισης– να καταστεί πηγή ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος όταν πρόκειται για νέες τεχνολογίες, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και τα μαζικά δεδομένα².

Η ΕΕ είναι ο πιο ανοιχτός χώρος έρευνας και καινοτομίας στον κόσμο. Όχι μόνο δέχεται ευχαρίστως ερευνητικούς οργανισμούς από όλον τον κόσμο στα δικά της έργα, αλλά συνεργάζεται επίσης εκτενώς σε κοινά προγράμματα με διεθνείς εταίρους. Προκειμένου να προωθήσει τον ανταγωνισμό επί ίσοις όροις, θα πρέπει να ενθαρρύνει νέες ευκαιρίες διάθεσης καινοτόμων αγαθών και υπηρεσιών στην αγορά. Θα πρέπει επίσης να προωθήσει τις συνέργειες και τις διασυννοριακές επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία οι οποίες προσφέρουν αμοιβαία οφέλη σε ιδιώτες και επιχειρήσεις³, μεριμνώντας παράλληλα ώστε η ΕΕ να μπορεί να προασπίζει τα συμφέροντά της σε στρατηγικούς τομείς.

Σε άλλους τομείς, ωστόσο, η Ευρώπη εμφανίζει έλλειμμα καινοτομίας. Αυτό δεν οφείλεται σε έλλειψη ιδεών ή νεοφυών επιχειρήσεων: το πρόβλημα αφορά μάλλον την έλλειψη κλιμάκωσης και διάδοσης, καθώς οι καινοτομίες δεν μεταφράζονται σε νέες ευκαιρίες διάθεσης στην αγορά και ανάπτυξης. Επίσης οι επενδύσεις της βιομηχανίας στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας πρέπει να ενταθούν. Η Κίνα και οι Ηνωμένες Πολιτείες ξεπερνούν την ΕΕ όσον αφορά τα επίπεδα των επενδύσεων στις τεχνολογίες που πρόκειται να κυριαρχήσουν στο μέλλον.

Για να αξιοποιήσει στο έπακρο το δυναμικό της και να υπερβεί τα εμπόδια, η Ευρώπη πρέπει να εστιάσει την προσέγγισή της σε τρία επίπεδα. Πρώτον, απαιτούνται σημαντικές επενδύσεις στον τομέα της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας, με έμφαση στις μείζονες κοινωνικές και βιομηχανικές προκλήσεις, όπως η ασφάλεια, η κλιματική αλλαγή και οι επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού. Δεύτερον, το επιχειρηματικό περιβάλλον πρέπει να καταστεί φιλικότερο προς την καινοτομία και να επιδεικνύει μικρότερη απροθυμία ανάληψης κινδύνων. Τρίτον, οι Ευρωπαίοι πολίτες πρέπει να υποστηριχθούν στη διάρκεια αυτής της ταχείας και, για ορισμένους, ταραχώδους μετάβασης.

Η δυνατότητα της Ευρώπης να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στο επόμενο κύμα καινοτομίας θα εξαρτηθεί από την ικανότητά μας να δημιουργήσουμε το κατάλληλο μείγμα πολιτικών και μέσων. Είναι σημαντικό να στηρίζει η Ευρώπη την ανταγωνιστική ανάπτυξη των

¹ Έκθεση με τίτλο «Επιδόσεις της ΕΕ στην επιστήμη, την έρευνα και την καινοτομία το 2018».

² COM (2018) 237.

³ Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία όταν η ΕΕ διαπραγματεύεται εμπορικές συμφωνίες. Βλ. την πρόταση κανονισμού της Επιτροπής για τη θέσπιση πλαισίου για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων στην ΕΕ, COM(2017)487.

στρατηγικών αλυσίδων αξίας του μέλλοντος⁴. Η Ψηφιακή Ενιαία Αγορά⁵, η Ενεργειακή Ένωση⁶, οι Βιομηχανικές Στρατηγικές⁷ και η πολιτική μας για τον ανταγωνισμό μάς παρέχουν ένα ισχυρό πλαίσιο. Εργαλεία όπως το Επενδυτικό Σχέδιο⁸, το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» για την έρευνα και την καινοτομία⁹ και τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία¹⁰ έχουν αποδείξει επανειλημμένα την αποτελεσματικότητά τους. Οι βάσεις αυτές βοήθησαν την Ευρώπη να πρωτοστατεί παγκοσμίως σε πολλούς τομείς της επιστήμης και τεχνολογίας και δημιούργησε ένα καλύτερο περιβάλλον προκειμένου οι επιχειρήσεις να καινοτομούν και να ανταγωνίζονται μεταξύ τους.

Έχει έρθει πλέον η στιγμή να περάσουμε στο επόμενο επίπεδο. Μπορούμε να το επιτύχουμε αυτό μόνο αν υιοθετήσουμε μια πραγματικά ευρωπαϊκή προσέγγιση, αν συνεργαστούμε σε διασυνοριακό επίπεδο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η επιτυχία μας θα εξαρτηθεί από την ικανότητά μας να χρησιμοποιούμε συνδυασμό ιδιωτικών κεφαλαίων και δημόσιων επενδύσεων με αποτελεσματικό τρόπο. Θα εξαρτηθεί από την ύπαρξη ευρωπαϊκών και εθνικών ρυθμιστικών πλαισίων που θα είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις του μέλλοντος και θα ευνοούν την καινοτομία. Θα εξαρτηθεί από μια ενιαία αγορά στην οποία ο πραγματικός και θεμιτός ανταγωνισμός θα ανταμείβει και θα αποτελεί κίνητρο για ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της καινοτομίας. Θα εξαρτηθεί από την ικανότητά μας να ωθήσουμε τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια να επιδείξουν εντονότερο επιχειρηματικό πνεύμα. Θα εξαρτηθεί από τον βαθμό στον οποίον θα εξασφαλίσουμε ότι κάθε κράτος μέλος και κάθε περιφέρεια στην Ευρώπη θα μπορεί να συμβάλλει στη δημιουργία ενός διογκούμενου κύματος αριστείας στην επιστήμη και την καινοτομία. Όλοι αυτοί οι παράγοντες εξαρτώνται από τον συλλογικό έλεγχο της Ένωσής μας. Έφτασε πλέον η ώρα να πάρουμε το μέλλον μας στα χέρια μας.

2. Ένα ανανεωμένο θεματολόγιο για ισχυρότερο ευρωπαϊκό οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας

Η έρευνα και η καινοτομία καλύπτει ολόκληρη την κοινωνία μας, καθώς διαφορετικοί φορείς, μέσα και πολιτικές συμμετέχουν σε αυτή σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Ευρώπη πρέπει να φέρει πιο κοντά τους διαφορετικούς αυτούς μοχλούς και επίπεδα διακυβέρνησης για να δημιουργήσει ένα φιλικό προς την έρευνα και την καινοτομία περιβάλλον. Τούτο περιλαμβάνει τη σύνδεση των διαφόρων τοπικών και περιφερειακών οικοσυστημάτων έρευνας και καινοτομίας για την προώθηση της καινοτομίας κατά μήκος των αλυσίδων αξίας της ΕΕ.

⁴ Έκθεση με τίτλο «*Re-finding Industry – Defining Innovation*» της ανεξάρτητης ομάδας υψηλού επιπέδου για τις βιομηχανικές τεχνολογίες υπό την προεδρία του Jürgen Rüttgers, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018.

⁵ COM (2015) 192, COM (2015) 550.

⁶ COM (2015) 80, COM (2016) 763.

⁷ COM (2017) 479.

⁸ Το 30 % των κονδυλίων του Επενδυτικού Σχεδίου διατέθηκε υπέρ των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, το 22 % διατέθηκε σε έργα έρευνας και καινοτομίας και το 11 % σε έργα που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής ψηφιακής ικανότητας.

⁹ Η ΕΕ δαπανά επί του παρόντος περί τα 80 δισ. EUR για το πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και την καινοτομία «Ορίζων 2020» για την περίοδο 2014-2020.

¹⁰ Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία επενδύουν περισσότερα από 44 δισ. EUR στην έρευνα και την καινοτομία, εκ των οποίων περίπου 30 δισ. EUR διατίθενται σε περιφέρειες μετάβασης, λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, εξόχως απόκεντρες περιοχές και αραιοκατοικημένες περιοχές.

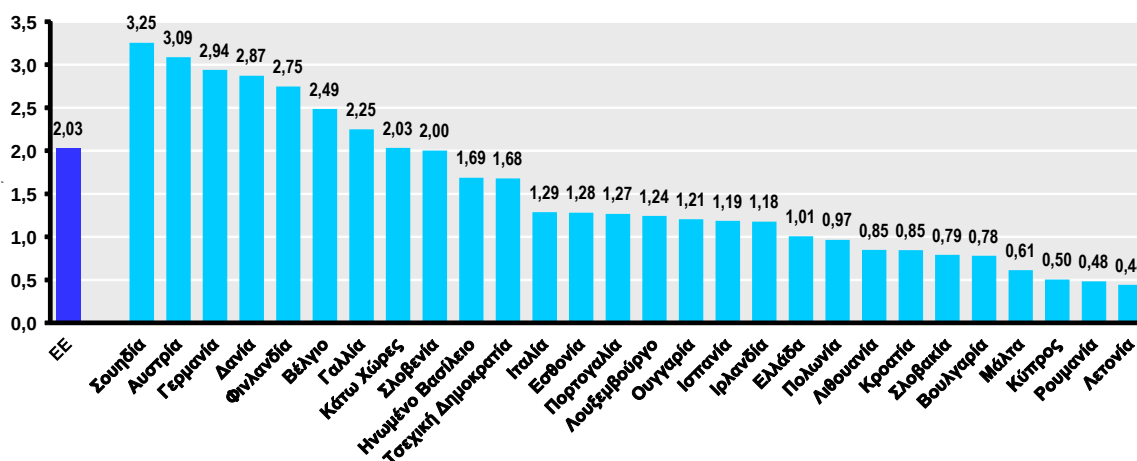
Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το κανονιστικό πλαίσιο, η διασυνοριακή συνεργασία και ο προϋπολογισμός της ΕΕ μπορούν να λειτουργήσουν ως αποτελεσματικοί μοχλοί άσκησης πολιτικής. Πολιτικές σε τομείς όπως η ενέργεια, οι μεταφορές και η βιομηχανία συμβάλλουν σε μια βιώσιμη οικονομία, με χαμηλές εκπομπές άνθρακα. Η οικονομική ανάπτυξη μέσω της καινοτομίας συνδέεται στενά με τις πολιτικές για τη συνοχή και τη γεωργία. Έχουν καταρτιστεί ειδικά προγράμματα για να συμβάλουν στην προώθηση της ψηφιακής επανάστασης στην ΕΕ. Η έρευνα και η καινοτομία βρίσκεται στο επίκεντρο όλων ανεξαιρέτως των πολιτικών για την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Οι πολιτικές για την εσωτερική αγορά και τον ανταγωνισμό έχουν σχεδιαστεί κατά τρόπο ώστε να στηρίζουν και ενισχύουν τις καινοτόμες επιχειρήσεις, ιδίως τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, και να τις βοηθούν να επεκτείνονται και να αναπτύσσουν νέες αγορές.

Ωστόσο, παρατηρούνται κενά και προκύπτουν ζητήματα στα οποία η Ευρώπη μπορεί και οφείλει να βελτιωθεί. Η παρούσα ανακοίνωση υπογραμμίζει την πρόοδο που έχει επιτευχθεί και προτείνει νέες δράσεις εκεί όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να έχει ουσιαστική συμβολή

2.1 Διασφάλιση δημόσιων επενδύσεων ουσιαστικής σημασίας και τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων

Τα στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι η κλίμακα των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία έχει άμεσο αντίκτυπο στην ενίσχυση της παραγωγικότητας και την τόνωση της ανταγωνιστικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο¹¹. Ωστόσο, η ΕΕ πόρρω απέχει από τον μακροπρόθεσμο στόχο να διαθέτει το 3 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της σε επενδύσεις υπέρ της έρευνας και ανάπτυξης¹².

Ένταση της έρευνας και ανάπτυξης το 2016¹³

¹¹ COM (2018) 2.

¹² COM (2010) 2020, COM(2017) 690. Βλ. επίσης έκθεση με τίτλο «Επιδόσεις της ΕΕ στην επιστήμη, την έρευνα και την καινοτομία το 2018» και έκθεση «Lab, Fab, App» της ανεξάρτητης ομάδας υψηλού επιπέδου σχετικά με τη μεγιστοποίηση του αντίκτυπου των προγραμμάτων έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ, υπό την προεδρία του Pascal Lamy.

¹³ Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Έρευνας και Καινοτομίας. Δεδομένα: Eurostat

Δημόσιες επενδύσεις

Η συντριπτική πλειονότητα των δημόσιων επενδύσεων στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας στην ΕΕ –περίπου το 85 %– προέρχεται από εθνική χρηματοδότηση. Η δημόσια χρηματοδότηση για την έρευνα και την ανάπτυξη στην ΕΕ και τα κράτη μέλη της είναι σε γενικές γραμμές συγκρίσιμη με τις δαπάνες των ΗΠΑ, όμως υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Η αύξηση των δημόσιων επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία στα κράτη μέλη που πραγματοποιούν τις λιγότερες δαπάνες στον τομέα αυτόν, είναι ουσιαστικής σημασίας προκειμένου να μεγιστοποιηθεί το δυναμικό καινοτομίας της ΕΕ.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το τρέχον πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ «**Ορίζων 2020**» σημείωσε μεγάλη επιτυχία – θέτοντας την ΕΕ στην παγκόσμια πρωτοπορία σε πολλούς τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας¹⁴. Με συνολικό προϋπολογισμό άνω των 13,1 δισ. EUR για την περίοδο 2014-2020, το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας**¹⁵ έχει συμβάλει στην προώθηση της επιστημονικής αριστείας στην έρευνα αιχμής και στην προσέλκυση των καλύτερων ταλέντων στην Ευρώπη¹⁶. Με προϋπολογισμό ύψους 6,2 δισ. EUR, οι **δράσεις «Μαρία Σκλοντόφσκα-Κιουρί»** προσέφεραν στήριξη σε ερευνητές υψηλής ποιότητας καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους¹⁷.

Το **Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη** έχει στηρίξει καινοτόμα έργα, ιδίως μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων¹⁸. Τα **Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία** υπήρξαν ζωτικής σημασίας για τις δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας και για την περιφερειακή τους κατανομή¹⁹.

Στην πρότασή της για το **Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2021-2027**, της 2ας Μαΐου 2018²⁰, η Επιτροπή κατέστησε σαφές ότι η έρευνα και η καινοτομία πρέπει να συνεχίσουν να αποτελούν βασική προτεραιότητα της ΕΕ. Η Επιτροπή πρότεινε αύξηση των επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία, διαθέτοντας 100 δισ. EUR για το μελλοντικό πρόγραμμα «**Ορίζων Ευρώπη**» και το **Πρόγραμμα έρευνας και κατάρτισης της Ευρατόμ**. Επίσης, η Επιτροπή πρότεινε την κινητοποίηση περίπου 11 δισ. EUR για μέσα που βασίζονται στην αγορά, συμπεριλαμβανομένων χρηματοδοτικών μέσων και εγγυήσεων από τον προϋπολογισμό σε ειδική θυρίδα στο πλαίσιο του **Ταμείου InvestEU**, το οποίο με τη σειρά του θα κινητοποιήσει ιδιωτικές επενδύσεις ύψους 200 δισ. EUR υπέρ της έρευνας και της

¹⁴ COM (2018) 2 τελικό, και έκθεση «Lab, Fab, App».

¹⁵ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (ΕΣΕ) ιδρύθηκε το 2013 με καθήκον την εφαρμογή μέρους του προγράμματος «Ορίζων 2020». Απαρτίζεται από ένα ανεξάρτητο Επιστημονικό Συμβούλιο, όργανο διοίκησης αποτελούμενο από διακεκριμένους ερευνητές, και έναν Εκτελεστικό Οργανισμό που είναι επιφορτισμένος με την εφαρμογή. Αποτελεί μέρος του προγράμματος «Ορίζων 2020».

¹⁶ Για παράδειγμα, ο καθηγητής Feringa, υπότροφος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας και επιστημονικός υπεύθυνος για έργο συγχρηματοδοτούμενο από δράση «Μαρία Σκλοντόφσκα-Κιουρί», κέρδισε το Βραβείο Νόμπελ Χημείας το 2016.

¹⁷ Οι δράσεις «Μαρία Σκλοντόφσκα-Κιουρί» αποτελούν μέρος του προγράμματος «Ορίζων 2020». Από το 2013, εννέα κάτοχοι βραβείου Νόμπελ υπήρξαν είτε πρώην υπότροφοι είτε επόπτες «Μαρία Σκλοντόφσκα-Κιουρί».

¹⁸ Το 30 % των κονδυλίων του Επενδυτικού Σχεδίου διατέθηκε υπέρ των ΜΜΕ, το 22 % διατέθηκε σε έργα έρευνας και καινοτομίας και το 11 % σε έργα που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής ψηφιακής ικανότητας.

¹⁹ Βλ. έκθεση με τίτλο «Science Research and Innovation Performance in the EU» (Επιδόσεις της επιστήμης, της έρευνας και της καινοτομίας στην ΕΕ). Στις BG, CZ, EE, HR, LV, LT, HU, MT, PL, RO, SI και SK, τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία αποτελούν την κύρια πηγή χρηματοδότησης της έρευνας και καινοτομίας.

²⁰ COM(2018) 321.

καινοτομίας²¹. Η πρόταση αυτή αντανακλά την κοινή πεποίθηση ότι οι επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία όχι μόνο είναι ζωτικής σημασίας για την απασχόληση και την ανάπτυξη στην ΕΕ αλλά αποτελούν επίσης τομέα με πολύ υψηλή ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία.

Η καινοτομία πρέπει να αποτελέσει βασικό μοχλό των πολιτικών και των προγραμμάτων της ΕΕ την περίοδο 2021-2027. Θα αξιοποιηθούν στο έπακρο οι συμπληρωματικότητες και οι συνέργειες με τα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ ώστε η χρηματοδότηση να εξορθολογιστεί και να συντονίζεται, προς όφελος της έρευνας και καινοτομίας. Με τον τρόπο αυτό, επιπλέον του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», άλλα σημαντικά χρηματοδοτικά προγράμματα όπως ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη», το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής, το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη», το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας, η Κοινή Γεωργική Πολιτική και το διαστημικό πρόγραμμα θα δώσουν επίσης σημαντική ώθηση στην καινοτομία.

Ιδιωτικές επενδύσεις

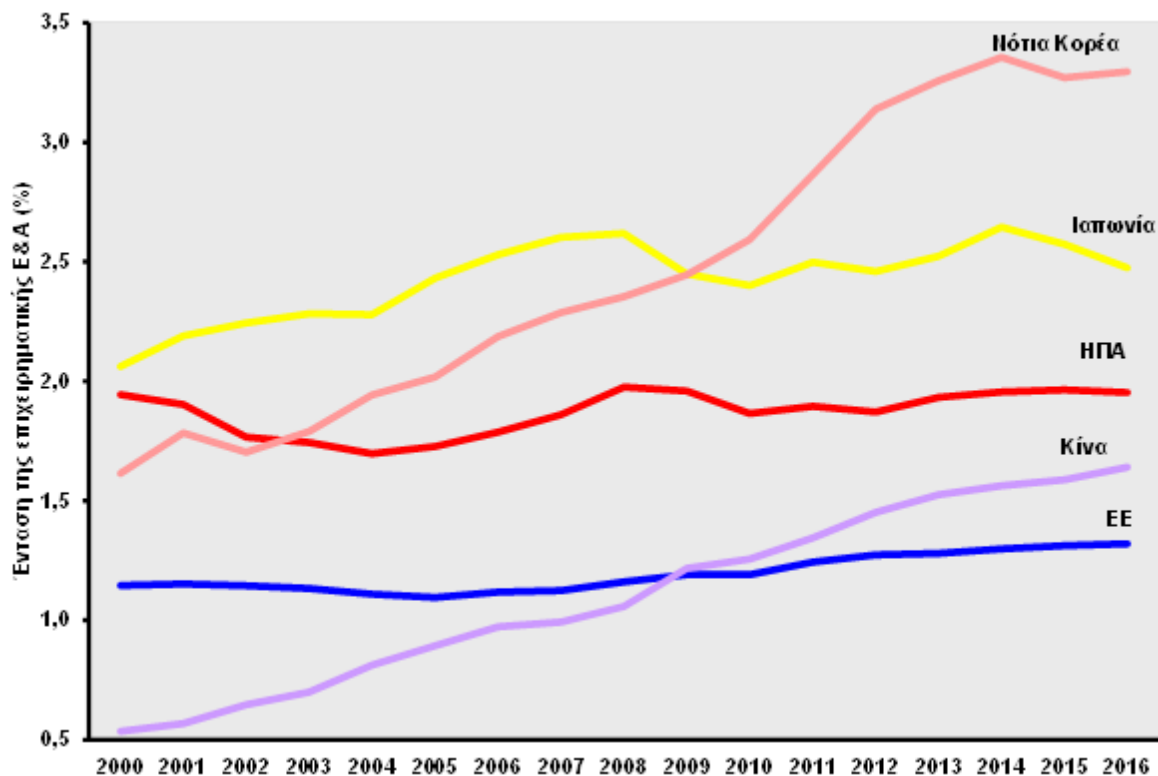
Οι χαμηλές ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της καινοτομίας αποτελούν χρόνια αδυναμία στην Ευρώπη. Το επίπεδο των επενδύσεων των επιχειρήσεων για έρευνα και καινοτομία στην ΕΕ ανέρχεται στο 1,3 % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Το ποσοστό αυτό ωχριά σε σύγκριση με τα αντίστοιχα ποσοστά της Κίνας (1,6 %), των ΗΠΑ (2 %), της Ιαπωνίας (2,6 %) ή της Νότιας Κορέας (3,3 %)²².

²¹ Άλλα προγράμματα, όπως το Ταμείο Καινοτομίας, το Πρόγραμμα για την Ενιαία Αγορά, τα Ταμεία για τη γεωργική και τη θαλάσσια πολιτική, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το πρόγραμμα Erasmus +, τα προγράμματα της ΕΕ για τον πολιτισμό και τις αξίες, θα έχουν σημαντικές συνιστώσες που θα αφορούν την καινοτομία.

²² Έκθεση με τίτλο «Επιδόσεις της ΕΕ στην επιστήμη, την έρευνα και την καινοτομία το 2018».

Οι εταιρείες της ΕΕ δαπανούν λιγότερο για την έρευνα και την ανάπτυξη από ό,τι οι ανταγωνιστές τους²³

Εξέλιξη της έντασης της επιχειρηματικής Ε&Α, 2000-2016

Η Ευρώπη χρειάζεται μια βιομηχανία που να καινοτομεί και να επενδύει στην καινοτομία. Για την τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων, η Ευρώπη έχει ανάγκη από ένα βελτιωμένο περιβάλλον για τις επιχειρήσεις με ένα απλό, σαφές και αποτελεσματικό ρυθμιστικό πλαίσιο. Πρέπει να παρέχει ανοικτές και ανταγωνιστικές αγορές, τα κατάλληλα κίνητρα για επενδύσεις, και ευκολότερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση, ιδίως για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Η χρηματοδότηση της βιομηχανικής έρευνας, κυρίως μέσω συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντική προκειμένου η ΕΕ να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητά της σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η **στратηγική για τη βιομηχανική πολιτική της ΕΕ** αποσκοπεί στη βελτίωση των γενικών επιχειρηματικών συνθηκών για τις ιδιωτικές επενδύσεις στην καινοτομία, μεταξύ άλλων διευκολύνοντας τη δημόσια προμήθεια καινοτόμων λύσεων. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί μέσω μιας ολοκληρωμένης σειράς δράσεων που καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα από τον εκσυγχρονισμό των πλαισίων διανοητικής ιδιοκτησίας έως την έγκριση πρωτοβουλιών για την Ψηφιακή Ενιαία Αγορά, όπως η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο και οι κανονιστικές ρυθμίσεις για τις ροές δεδομένων²⁴. Συμπληρώνει το **θεματολόγιο της ΕΕ για τη βελτίωση της νομοθεσίας** το οποίο, μέσω συστηματικών διαβουλεύσεων με τους ενδιαφερόμενους φορείς, αξιολογήσεων και εκτιμήσεων αντικτύπου, διασφαλίζει ότι οι πολιτικές και η νομοθεσία της ΕΕ είναι όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικές και αποδοτικές²⁵. Οι πρόσφατες πρωτοβουλίες για την **τεχνητή νοημοσύνη**, την **πληροφορική υψηλών επιδόσεων** και την **οικονομία των δεδομένων**, μεταξύ άλλων, θα βοηθήσουν την

²³ Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Έρευνας και Καινοτομίας Δεδομένα: Eurostat, ΟΟΣΑ

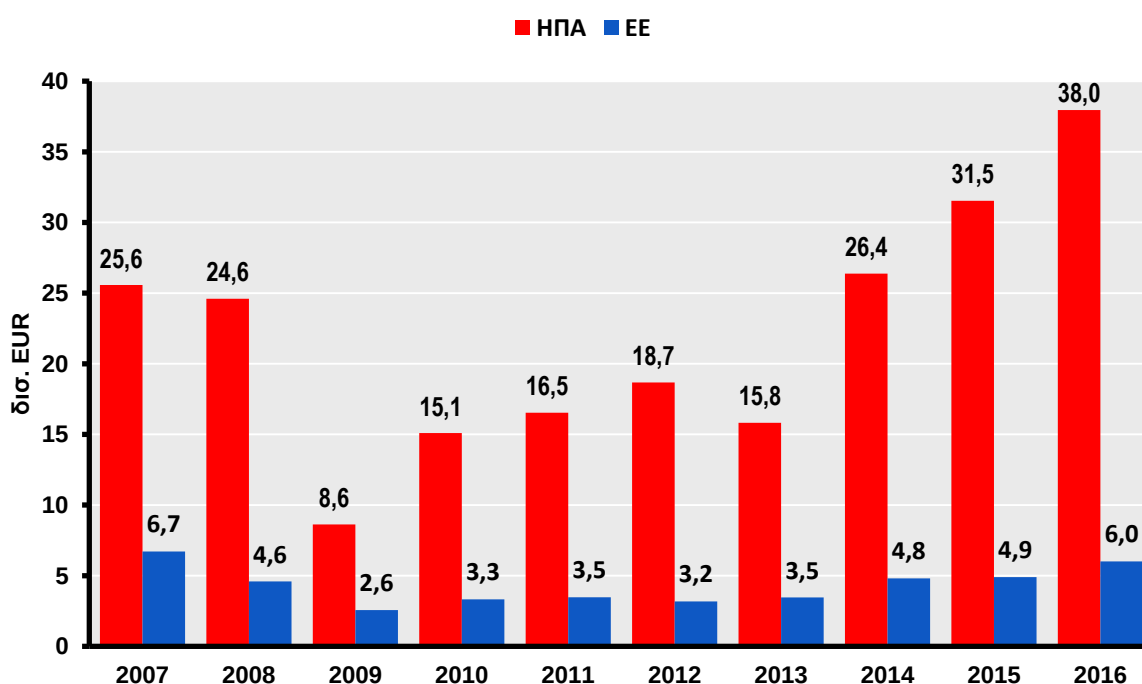
²⁴ COM(2017) 479.

²⁵ COM(2015) 215 και COM(2017) 651.

Ευρώπη να τεθεί στην πρωτοπορία του επόμενου κύματος καινοτομίας²⁶. Το **Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη** αίρει τα εμπόδια για τις επενδύσεις και συμβάλλει στην παροχή προβολής και τεχνικής συνδρομής σε επενδυτικά έργα και στην ευφύστερη χρήση νέων και υφιστάμενων χρηματοδοτικών πόρων²⁷.

Μια ιδιαίτερη αδυναμία της Ευρώπης αφορά τα επιχειρηματικά κεφάλαια – τα οποία αποτελούν βασική πηγή χρηματοδότησης για τις καινοτόμες νεοφυείς επιχειρήσεις. Οι συνολικές επενδύσεις σε εταιρείες επιχειρηματικού κεφαλαίου ανέρχονται μόλις στο ένα πέμπτο του επιπέδου των Ηνωμένων Πολιτειών²⁸. Το μέσο μέγεθος των εν λόγω εταιρειών στην Ευρώπη είναι πολύ μικρό για να μπορεί να προσελκύσει σημαντικούς θεσμικούς και ιδιώτες επενδυτές. Η κατάσταση αυτή οδηγεί σε έλλειμμα χρηματοδότησης των εταιρειών καθώς αναπτύσσονται, αλλά και σε υπερβολική εξάρτηση από την κρατική στήριξη.

Επιχειρηματικά κεφάλαια (δισ. EUR) που αντλήθηκαν στην ΕΕ και στις ΗΠΑ, 2007-2016²⁹

Το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων** έχει αναζωογονήσει τις επενδύσεις σε έργα στρατηγικής σημασίας, καθώς το ένα τρίτο αναμενόμενης συνολικής επένδυσης άνω των 500 δισ. EUR προβλέπεται να διατεθεί υπέρ της έρευνας και της καινοτομίας.

Η Επιτροπή έδωσε μεγάλη έμφαση στη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για την καινοτομία, τόσο στο πρώιμο στάδιο όσο και στο στάδιο της ανάπτυξης. Αυτό γίνεται μέσω των χρηματοδοτικών εργαλείων InnovFin του προγράμματος «Ορίζων 2020» (αναμενόμενες επενδύσεις ύψους 30 δισ. EUR) και του προγράμματος για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (COSME,

²⁶ COM(2018) 008, COM(2018)237.

²⁷ <http://www.consilium.europa.eu/el/policies/investment-plan/>

²⁸ PwC / CB Insights MoneyTree™ Report, 4ο τρίμηνο 2017.

²⁹ Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Έρευνας και Καινοτομίας – Δεδομένα: Invest Europe, NVCA / Pitchbook /

αναμενόμενες επενδύσεις ύψους 40 δισ. EUR). Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις μπορούν επίσης να έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση για την καινοτομία μέσω χρηματοδοτικών μέσων που στηρίζονται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης³⁰.

Στο μέλλον, θα πρέπει να «επιτυγχάνουμε περισσότερα αποτελέσματα με λιγότερα μέσα» με την ευφυή και αποτελεσματική χρήση των χρηματοδοτικών μέσων για την προσέλκυση μιας κρίσιμης μάζας ιδιωτικών επενδύσεων. Η προσέγγιση αυτή πρέπει επίσης να συνδυάζεται με ένα **φορολογικό σύστημα που στηρίζει την καινοτομία** προσφέροντας έκπτωση φόρου για τις δαπάνες για επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία, με πρόσθετες παροχές υπέρ των νεοσύστατων επιχειρήσεων. Η πρόταση της Επιτροπής για την **κοινή ενοποιημένη βάση φορολογίας εταιρειών** έχει αυτόν ακριβώς τον στόχο. Είναι τώρα εξαιρετικά σημαντικό να εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο χωρίς καθυστέρηση η πρόταση, ώστε τα κράτη μέλη να είναι σε θέση να αξιοποιήσουν πλήρως αυτό το βασικό μέσο για να διευκολύνουν τις ιδιωτικές επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία³¹.

Μια σημαντική νέα πρωτοβουλία έχει συνδυάσει το πρόγραμμα «Ορίζων 2020», το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων και το πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις για να δρομολογήσει το πρόγραμμα **VentureEU**. Η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί στην αύξηση των **επιχειρηματικών κεφαλαίων στην Ευρώπη**, κυρίως από ιδιωτικούς διαχειριστές και με το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησής τους από ιδιωτικές επενδύσεις³². Το VentureEU αναμένεται να αποτελέσει κίνητρο για τους θεσμικούς επενδυτές και να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις διαχείρισης κεφαλαίων να εισέλθουν στην ευρωπαϊκή αγορά και να δραστηριοποιηθούν διασυννοριακά για την αντιμετώπιση των υφιστάμενων ελλειμμάτων πιο μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης. Με επενδύσεις συνολικού ύψους 410 εκατ. EUR από την ΕΕ, ο αρχικός στόχος του είναι η άντληση 2,1 δισ. EUR τους επόμενους 12 μήνες, ποσό που θα οδηγήσει σε κατ' εκτίμηση επενδύσεις ύψους 6,5 δισ. EUR σε περίπου 1 500 ευρωπαϊκές νεοφυείς και επεκτεινόμενες επιχειρήσεις. **Το VentureEU μπορεί να διπλασιάσει την επένδυση επιχειρηματικών κεφαλαίων στην Ευρώπη**. Επιπλέον, η Επιτροπή καταρτίζει επί του παρόντος την πρωτοβουλία ESCALAR, στόχος της οποίας θα είναι να βοηθά τα επιχειρηματικά κεφάλαια να αποκτούν ταχύτερα μεγαλύτερο μέγεθος χάρη στην κινητοποίηση μεγάλων ιδιωτικών κεφαλαίων, όπως ταμεία συντάξεων ή ασφαλιστικά ταμεία.

Για να στηριχθεί η προσπάθεια αυτή, πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της **Ένωσης Κεφαλαιαγορών** απλουστεύουν τα ρυθμιστικά πλαίσια για την άντληση και τη διαχείριση επιχειρηματικών κεφαλαίων στην Ευρώπη. Αυτό θα βοηθήσει τελικά να καταστούν ευκολότερα διαθέσιμα τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου. Ωστόσο, χρειάζεται να καταβληθούν και άλλες προσπάθειες για να επιτευχθεί μια κλίμακα ανάλογη προς την οικονομική βαρύτητα της Ευρώπης.

³⁰ Επί του παρόντος, προγραμματίζεται η διάθεση 9,2 δισ. EUR σε σχετικά με την έξυπνη ανάπτυξη δάνεια, εγγυήσεις και μέσα κεφαλαιακής συμμετοχής τα οποία μοχλεύουν σημαντική πρόσθετη δημόσια και ιδιωτική χρηματοδότηση.

³¹ Η πρόταση περί κοινής ενοποιημένης βάσης φορολογίας εταιρειών αποσκοπεί στην προώθηση των επενδύσεων για Ε&Α με κίνητρο την παροχή υπέρ-έκπτωσης. COM(2016) 685.

³² Το VentureEU είναι πρόγραμμα πανευρωπαϊκών οργανισμών επενδύσεων σε μερίδια άλλων οργανισμών επιχειρηματικού κεφαλαίου που καλύπτει ένα σύνολο έξι ιδιωτικών εταιρειών επενδύσεων (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-2763_el.htm).

Βασικές ενέργειες

- Ταχεία έγκριση του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, ώστε να διασφαλιστεί ότι η έρευνα και η καινοτομία θα εξακολουθήσουν να αποτελούν μια από τις βασικές πολιτικές και χρηματοδοτικές προτεραιότητες της ΕΕ στο μέλλον, στο πλαίσιο διάφορων δημοσιονομικών μέσων.
- Λήψη των αναγκαίων μέτρων από τα κράτη μέλη ώστε να μεγιστοποιήσουν τις επενδύσεις τους στην έρευνα και την καινοτομία για την επίτευξη του στόχου του 3 % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος.
- Αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία και κλιμάκωση πρωτοβουλιών όπως η VentureEU για την τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων και των «υπομονετικών κεφαλαίων».

2.2 Καθιστώντας τα ρυθμιστικά πλαίσια κατάλληλα για την καινοτομία

Οι εύρυθμα λειτουργούσες αγορές που παρέχουν κίνητρα για τον ανταγωνισμό και την καινοτομία συμβάλλουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην ανάπτυξη. Η ευρωπαϊκή οικονομία χρειάζεται ένα **ρυθμιστικό πλαίσιο** προσανατολισμένο προς την καινοτομία, με την ευελιξία που απαιτείται για την προσαρμογή σε μια ταχέως εξελισσόμενη βιομηχανία και κοινωνία. Το ρυθμιστικό πλαίσιο και η επιβολή των κανόνων ανταγωνισμού είναι καίριας σημασίας για την παροχή, αφενός, ίσων όρων ανταγωνισμού στους νεοεισερχόμενους στην αγορά και, αφετέρου, κινήτρων για καινοτομία. Τα κοινά πρότυπα και οι κανόνες διαλειτουργικότητας διευκολύνουν τη διάδοση και την προώθηση καινοτόμων λύσεων στην αγορά. Το ρυθμιστικό πλαίσιο, τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε επίπεδο κρατών μελών, θα πρέπει συνεπώς να επιτυγχάνει ισορροπία μεταξύ της προβλεψιμότητας και της ευελιξίας. Θα πρέπει να εγγυάται τον θεμιτό ανταγωνισμό, χωρίς να τιμωρεί την αποτυχία ή την ανάληψη κινδύνων.

Στο πλαίσιο του νέου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, η Επιτροπή θα προβεί σε περαιτέρω απλούστευση των **κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις** με σκοπό να ενισχύσει τις συνέργειες και να στηρίξει τη δημόσια χρηματοδότηση καινοτόμων έργων. Θα διευκολύνει τον συνδυασμό ενωσιακών και εθνικών κονδυλίων. Θα επιτρέψει επίσης στα έργα του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» που έχουν λάβει το σήμα «Σφραγίδα αριστείας» να χρηματοδοτούνται εύκολα σε περιφερειακό επίπεδο από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία³³.

Οι ρυθμιστικοί φορείς διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην καινοτομία, όσον αφορά τόσο τη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών όσο και τη μέριμνα ώστε το ρυθμιστικό πλαίσιο να καινοτομεί με την ίδια ταχύτητα με την οποία καινοτομούν τα προϊόντα και οι υπηρεσίες. Για να διασφαλιστεί ότι οι ευρωπαϊκές πολιτικές θα χαράσσονται έχοντας κατά νου την καινοτομία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφαρμόζει ήδη την **αρχή της καινοτομίας**³⁴ όταν καταρτίζει σημαντικές νομοθετικές πρωτοβουλίες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εντείνουν ανάλογες προσπάθειες. Τα ρυθμιστικά πλαίσια πρέπει να καθιστούν δυνατές, αφενός,

³³ Η «Σφραγίδα Αριστείας» πιστοποιεί διεθνώς αναγνωρισμένα άριστα, αλλά μη χρηματοδοτηθέντα, έργα που υποβάλλονται στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020» ώστε να μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

³⁴ Η αρχή της καινοτομίας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της προσέγγισης της ΕΕ στη βελτίωση της νομοθεσίας και προβλέπει ότι, κάθε φορά που καταρτίζονται πολιτικές και νομοθεσία, γίνεται πλήρης εκτίμηση του αντικτύπου τους στην καινοτομία.

περισσότερες δοκιμές, μάθηση και προσαρμογή και δημόσιες πολιτικές και, αφετέρου, την καλύτερη αξιοποίηση όλων των υφιστάμενων δεδομένων και αναλύσεων.

Για να καταστεί σαφέστερος ο τρόπος με τον οποίο οι υφιστάμενες οι κανονιστικές απαιτήσεις εφαρμόζονται σε καινοτόμες ιδέες, η Επιτροπή εφαρμόζει πιλοτικά «**Συμφωνίες καινοτομίας**» ώστε να βοηθά όσους καινοτομούν να αντιμετωπίζουν τα κανονιστικά εμπόδια της ΕΕ όπως γίνονται αντιληπτά από τους ίδιους. Τα πρώτα αποτελέσματα πιλοτικών δράσεων σχετικών με τους συσσωρευτές και με την επαναχρησιμοποίηση των υδάτων δείχνουν ότι η εμπειρία αυτή μπορεί να προσφέρει χρήσιμες πληροφορίες για τη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου και την προώθηση της καινοτομίας.

Για να προαχθεί μια νοοτροπία πειραματισμού και ανάληψης κινδύνων, είναι επίσης κρίσιμης σημασίας η ύπαρξη αποτελεσματικού ρυθμιστικού πλαισίου σε εθνικό επίπεδο. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή πρότεινε νέα νομική πράξη περί αφερεγγυότητας, ώστε οι επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν δυσκολίες να μπορούν να προβαίνουν εγκαίρως σε αναδιάρθρωση και να αποφεύγουν την πτώχευση. Θα προσφέρει σε έντιμους καινοτομούντες και επιχειρηματίες μια δεύτερη ευκαιρία καθώς θα απαλλάσσονται πλήρως από τα χρέη μετά από περίοδο 3 ετών, με κατάλληλους περιορισμούς για τη διασφάλιση δεόντως αιτιολογημένων γενικών συμφερόντων³⁵.

Για να συμβάλει στη δημιουργία και την ενθάρρυνση της ζήτησης για καινοτόμες λύσεις από τις δημόσιες αρχές, η Επιτροπή δημοσίευσε σήμερα **κατευθυντήριες γραμμές για τη δημόσια προμήθεια καινοτόμων λύσεων** σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να υλοποιούνται οι δημόσιες συμβάσεις στον τομέα της καινοτομίας: οι κατευθυντήριες γραμμές αναφέρουν πολλά συγκεκριμένα παραδείγματα ορθών πρακτικών³⁶.

Βασικές ενέργειες

- **Δημιουργία ενωσιακών και εθνικών ρυθμιστικών πλαισίων που θα είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις του μέλλοντος εφαρμόζοντας την αρχή της καινοτομίας. Με τον τρόπο αυτό θα εξασφαλίζεται ότι κάθε φορά που οι πολιτικές και η νομοθεσία θα αναθεωρούνται, θα αναπτύσσονται ή θα τίθενται σε εφαρμογή, θα εκτιμάται πλήρως ο αντίκτυπός τους στην καινοτομία.**
- **Προτεραιότητα στη μεταφορά της οδηγίας για τα πλαίσια προληπτικής αναδιάρθρωσης, τη δεύτερη ευκαιρία και μέτρα για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών αναδιάρθρωσης, αφερεγγυότητας και απαλλαγής.**
- **Η Επιτροπή θα απλουστεύσει περαιτέρω τους κανόνες της για τις κρατικές ενισχύσεις, πράγμα που θα διευκολύνει τον απρόσκοπτο συνδυασμό διαφόρων κονδυλίων, καθώς και τη βελτίωση της χρήσης κοινών προτύπων αξιολόγησης για τα έργα έρευνας και καινοτομίας.**

³⁵ Πρόταση οδηγίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα πλαίσια προληπτικής αναδιάρθρωσης, τη δεύτερη ευκαιρία και μέτρα για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών αναδιάρθρωσης, αφερεγγυότητας και απαλλαγής (http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-48/proposal_40046.pdf).

³⁶ C(2018) 3051.

2.3 Καθιστώντας την Ευρώπη πρωτοπόρο στην καινοτομία που δημιουργεί αγορές

Η Ευρώπη κατέχει ηγετική θέση παγκοσμίως στον τομέα της επιστήμης. Έχουμε ορισμένα από τα πιο δημιουργικά και επιχειρηματικά μυαλά και ορισμένες από τις πλέον καινοτόμες ιδέες σε ολόκληρο τον πλανήτη. Αυτό αποτελεί μέγα πλεονέκτημα, αλλά εξακολουθούμε να δυσκολευόμαστε προκειμένου να μεταφέρουμε την καινοτομία στην αγορά.

Η Ευρώπη είναι σχετικά ισχυρή όσον αφορά την αύξηση ή τη διατήρηση της αξίας των υφιστάμενων προϊόντων, υπηρεσιών και διαδικασιών, γνωστή ως επαυξητική καινοτομία. Το διαπιστώσαμε αυτό σε τομείς όπως η διαστημική, η αεροναυτική, η φαρμακευτική βιομηχανία, η ηλεκτρονική βιομηχανία, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η βιοτεχνολογία και η προηγμένη μεταποίηση. Πραγματοποιήσαμε επίσης σημαντικά βήματα προόδου όσον αφορά τη στήριξη της καινοτομίας μέσω των βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής, όπως η ρομποτική, η φωτονική και η βιοτεχνολογία³⁷. Οι τεχνολογίες αυτές μπορούν να χρησιμοποιούνται και να εφαρμόζονται σε πολλούς κλάδους, να δημιουργούν γνώσεις και νέες μορφές συμμετοχής και είναι καθοριστικής σημασίας για την αντιμετώπιση βασικών κοινωνικών προκλήσεων, στηρίζοντας ταυτόχρονα την ηγετική θέση που κατέχει η ΕΕ στον τομέα της βιομηχανίας³⁸.

Ωστόσο, η Ευρώπη πρέπει να βελτιώσει τις επιδόσεις της όσον αφορά την πραγματοποίηση ανατρεπτικών και πρωτοποριακών καινοτομιών.

Η *πρωτοποριακή καινοτομία* οδηγεί σε εντελώς νέα προϊόντα, υπηρεσίες ή διαδικασίες ή σε σημαντικές βελτιώσεις στην ποιότητα των ήδη υφιστάμενων. Ως παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί ο διπλασιασμός της ενεργειακής πυκνότητας σε συσσωρευτές για ηλεκτρικό όχημα. Η καινοτομία αυτή δημιουργεί εντελώς νέα επιχειρηματικά μοντέλα και εμπορικές ευκαιρίες. Σε σύγκριση με την επαυξητική καινοτομία, οι πρωτοποριακές καινοτομίες προέρχονται συνήθως από νεοεισερχόμενους στην αγορά – συχνά νεοφυείς επιχειρήσεις που δεν διαθέτουν στοιχεία ενεργητικού ή ταμειακές ροές. Ενέχουν συνήθως μεγαλύτερους κινδύνους, από άποψη τεχνολογίας, αγοράς και κανονιστικών ρυθμίσεων. *Ανατρεπτική καινοτομία* είναι αυτή η οποία απειλεί να καταστήσει άνευ αντικειμένου μια ήδη υφιστάμενη λύση ή κλάδο. Ως κλασικά παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν τα έξυπνα τηλέφωνα και οι επιγραμμικές υπηρεσίες μουσικής και βίντεο συνεχούς ροής. Οι ανατρεπτικές καινοτομίες δημιουργούν εντελώς νέα προϊόντα και υπηρεσίες, καθώς και νέα επιχειρηματικά μοντέλα ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, ακόμη και νέες αγορές.

Οι ανατρεπτικές και πρωτοποριακές καινοτομίες εξακολουθούν να είναι πολύ σπάνιες στην Ευρώπη. Η κατάσταση αυτή οφείλεται σε σειρά παραγόντων, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης επιχειρηματικών κεφαλαίων, μιας βαθιάς ριζωμένης απέχθειας για ανάληψη κινδύνου, της μη μεταφοράς νέων τεχνολογιών από την ερευνητική βάση και της αδυναμίας αξιοποίησης της κλίμακας της Ένωσης. Ελάχιστες νεοφυείς επιχειρήσεις επιβιώνουν μετά την κρίσιμη αρχική φάση των 2-3 ετών. Από όσες επιβιώνουν μετά τη φάση αυτή, ελάχιστες κατορθώνουν να εξελιχθούν σε μεγαλύτερες επιχειρήσεις και να επεκταθούν σε παγκόσμιο

³⁷ http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/pdf/re_finding_industry_022018.pdf#view=fit&pagemode=none

³⁸ Έκθεση με τίτλο «Re-finding Industry – Defining Innovation», ανεξάρτητη ομάδα υψηλού επιπέδου για τις βιομηχανικές τεχνολογίες, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018.

επίπεδο³⁹. Λιγότερο από το 5 % των ευρωπαϊκών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων αναπτύσσεται διεθνώς⁴⁰.

Για να δώσει ώθηση σε μεγάλες πρωτοποριακές καινοτομίες στην Ευρώπη, η Επιτροπή προτείνει τη συγκρότηση ενός **Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας**. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας θα προσφέρει υπηρεσία μίας στάσης για πρωτοποριακές τεχνολογίες μεγάλων δυνατοτήτων, καθώς και για καινοτόμες εταιρείες με δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης. Θα στηρίζει την εμπορική πορεία φιλόδοξων ιδεών από την έρευνα έως τη βιομηχανία. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω νεοφυών επιχειρήσεων, εταιρειών-τεχνοβλαστών ή μεταβιβάσεων επιχειρήσεων. Θα στηρίζει την κλιμάκωση της εφαρμογής καινοτόμων λύσεων κατά τη φάση εκκίνησης ώστε να μεταφραστούν σε περισσότερες θέσεις εργασίας και ανάπτυξη⁴¹. Αυτό θα επιτευχθεί με την απλούστευση, τον εξορθολογισμό και την απλοποίηση των υφιστάμενων δομών. Θα λειτουργεί συμπληρωματικά προς το **Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας**.

Έχει ήδη δρομολογηθεί πιλοτικό έργο, το οποίο συγκεντρώνει τα σχετικά υφιστάμενα καθεστώτα και εισάγει τις πρώτες μεταρρυθμίσεις στο «Ορίζων 2020». Έχουν προβλεφθεί κονδύλιο 2,7 δις. EUR προς τον σκοπό αυτό για την περίοδο 2018-2020. Στο μέλλον, όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας αρχίσει να λειτουργεί πλήρως, η διαχείριση του θα γίνεται κατά τρόπο που να επιτρέπει την πραγματοποίηση επενδύσεων σε έργα υψηλότερου κινδύνου. Με βάση στρατηγικές συμβουλές από κορυφαίους φορείς καινοτομίας, θα δίνει προτεραιότητα στην αριστεία και την κλίμακα του αντικτύπου. Θα επιταχύνει την εμπορευματοποίηση και την κλιμάκωση καινοτομιών νεοφυών επιχειρήσεων που προκύπτουν από έργα του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη». Θα παρέχει επίσης συμβουλές σχετικά με καθεστώτα χρηματοδότησης της έρευνας και της καινοτομίας ώστε να διασφαλίζεται η εστίαση, η κλίμακα και η υλοποίηση των ευρωπαϊκών προτεραιοτήτων πολιτικής.

Η Επιτροπή θα συμπληρώσει την πρωτοβουλία αυτή με την πρωτοβουλία «**Innovation Radar**», ένα εργαλείο που θα επιτρέπει τον εντοπισμό καινοτομιών με εμπορικές δυνατότητες που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Βασικές ενέργειες

- **Συγκρότηση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας με σκοπό τον εντοπισμό και την επέκταση πρωτοποριακών και ανατρεπτικών καινοτομιών. Θα δοθεί έμφαση σε ταχέως εξελισσόμενες καινοτομίες υψηλού κινδύνου που έχουν μεγάλες δυνατότητες να δημιουργήσουν εντελώς νέες αγορές.**

³⁹ Το ποσοστό των επιχειρήσεων που δεν αναπτύσσονται καθόλου ή αναπτύσσονται κατά λιγότερο από 5 % είναι άνω του 45 % στην Ευρώπη, έναντι 37 % στις ΗΠΑ. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2017), «Helping European SMEs to grow».

http://www.europarl.europa.eu/thinktank/el/document.html?reference=EPRS_IDA%282017%29603967

⁴⁰ Οι ελλείψεις της ΕΕ καθίστανται προφανείς εάν λάβουμε υπόψη τη σχεδόν πλήρη απουσία εταιρειών με έδρα στην ΕΕ μεταξύ των παγκοσμίως πρωτοπόρων επιχειρήσεων στον τομέα της τεχνολογίας.

⁴¹ Ομάδα υψηλού επιπέδου φορέων καινοτομίας στην έκθεσή της με τίτλο «Europe is back: accelerating breakthrough innovation» (https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/eic_hlg_bz_web.pdf).

2.4 Δημιουργία αποστολών έρευνας και καινοτομίας σε ολόκληρη την ΕΕ

Η ευρωπαϊκή στήριξη για την έρευνα και την καινοτομία βοηθά την ΕΕ να υλοποιεί τις προτεραιότητές της, καθιστά την καθημερινή ζωή των πολιτών κάπως πιο εύκολη και διευκολύνει την πραγματοποίηση σημαντικών πρωτοποριακών καινοτομιών που θα επηρεάσουν εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Από την υλοποίηση των δεσμεύσεων που αναλάβαμε στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή, έως την ανακάλυψη νέων πλανητών ή την επίτευξη σημαντικών βημάτων στη θεραπεία του καρκίνου, η χρηματοδότηση της ΕΕ έχει πραγματική και αποδεδειγμένη προστιθέμενη αξία. Μπορεί ακόμη και να σας βοηθήσει να εκτυπώσετε μια τρισδιάστατη εκδοχή του σπιτιού των ονείρων σας στο εγγύς μέλλον.

Η Ευρώπη μπορεί να προωθήσει αυτή την προστιθέμενη αξία και τον αντίκτυπο ένα βήμα παραέρα με τη δημιουργία αποστολών έρευνας και καινοτομίας σε επίπεδο ΕΕ. Τούτο θα θέσει φιλόδοξους στόχους που θα διευρύνουν τα όρια της έρευνας και της καινοτομίας, θα προωθήσουν το θεματολόγιό μας για τις θέσεις απασχόλησης, την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα και θα συμβάλουν στην επίλυση ορισμένων από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η κοινωνία. Οι αποστολές αυτές θα καθοριστούν σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, τους ενδιαφερόμενους φορείς και τους πολίτες. Θα μπορούσαν να κυμαίνονται από την καταπολέμηση ασθενειών έως τις καθαρές μεταφορές ή την απαλλαγή των ωκεανών από τα πλαστικά.

Δεδομένου ότι ό,τι μετριέται υλοποιείται, οι εν λόγω αποστολές θα πρέπει να θέτουν φιλόδοξους, στοχοθετημένους και χρονικά προσδιορισμένους στόχους. Παίρνοντας ως παράδειγμα τα πλαστικά στους ωκεανούς, οι στόχοι αυτοί θα μπορούσαν για παράδειγμα να περιλαμβάνουν την κατά 90 % μείωση του όγκου των πλαστικών που εισέρχονται στο θαλάσσιο περιβάλλον και τη συλλογή περισσότερου από το ήμισυ των πλαστικών που βρίσκονται στους ωκεανούς μας έως το 2025.

Οι αποστολές θα ενθαρρύνουν τις επενδύσεις και τη συμμετοχή σε πολλούς κλάδους σε όλο το μήκος των αλυσίδων προστιθέμενης αξίας, τομείς πολιτικής (π.χ. στους τομείς της ενέργειας και του κλίματος, των μεταφορών, της προηγμένης μεταποίησης, της υγείας και της διατροφής, της ψηφιακής τεχνολογίας), επιστημονικά πεδία (όπως οι κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες), καθώς και διάφορους φορείς και ενδιαφερόμενα μέρη. Προς τον σκοπό αυτό απαιτείται μια διαδικασία χωρίς αποκλεισμούς η οποία, αφενός, εντοπίζει τους τομείς με το μεγαλύτερο δυναμικό σε ό,τι αφορά την κλίμακα του οικονομικού αντικτύπου και, αφετέρου, αντιμετωπίζει τις κοινωνικές προκλήσεις. Οι αποστολές θα μπορούσαν να έχουν κοινωνική, επιστημονική ή τεχνολογική εστίαση και θα δημιουργούν συνέργειες με τις στρατηγικές έρευνας και καινοτομίας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Οι αποστολές θα πρέπει να ενθαρρύνουν, ακόμη και να απαιτούν, τον πειραματισμό και την ανάληψη κινδύνων. Θα μπορούν να αξιοποιήσουν και να εμπλουτίσουν την πείρα που αποκομίστηκε από τα εμβληματικά έργα «Γραφένιο» και «Ανθρώπινος Εγκέφαλος»⁴² και πιο

⁴² Το «Γραφένιο» αποτελεί έργο του προγράμματος «Ορίζων 2020» που δρομολογήθηκε από την ΕΕ το 2013. Πρόκειται για μία από τις μεγαλύτερες ερευνητικές πρωτοβουλίες που ανέλαβε ποτέ η Ευρώπη και η οποία αποσκοπεί στη μεταφορά του γραφενίου (ενός υπέρλεπτου υλικού άνθρακα που θα μπορούσε να αντικαταστήσει το πυρίτιο) και των δισδιάστατων υλικών από τα εργαστήρια στην ευρωπαϊκή κοινωνία. Το πρόγραμμα «Ανθρώπινος Εγκέφαλος» αποτελεί έργο του προγράμματος «Ορίζων 2020» το οποίο δρομολογήθηκε το 2013 και αποσκοπεί στην επιτάχυνση των τομέων των νευροεπιστημών, της υπολογιστικής και της σχετικής με τον εγκέφαλο ιατρικής. Και τα δύο προγράμματα διευκολύνονται από επενδύσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης, αντιστοίχως από το Ινστιτούτο Γραφενίου (Graphene

πρόσφατα από το έργο «Quantum», έργα τα οποία έχουν επιδείξει στο σύνολό τους φιλοδοξία και μια έντονη έμφαση στην τεχνολογία με βάση πολυεπιστημονική έρευνα.

Βασικές ενέργειες

- **Δρομολόγηση ενός πρώτου συνόλου αποστολών έρευνας και καινοτομίας σε επίπεδο ΕΕ με τολμηρούς, φιλόδοξους στόχους και με ισχυρή ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία.**

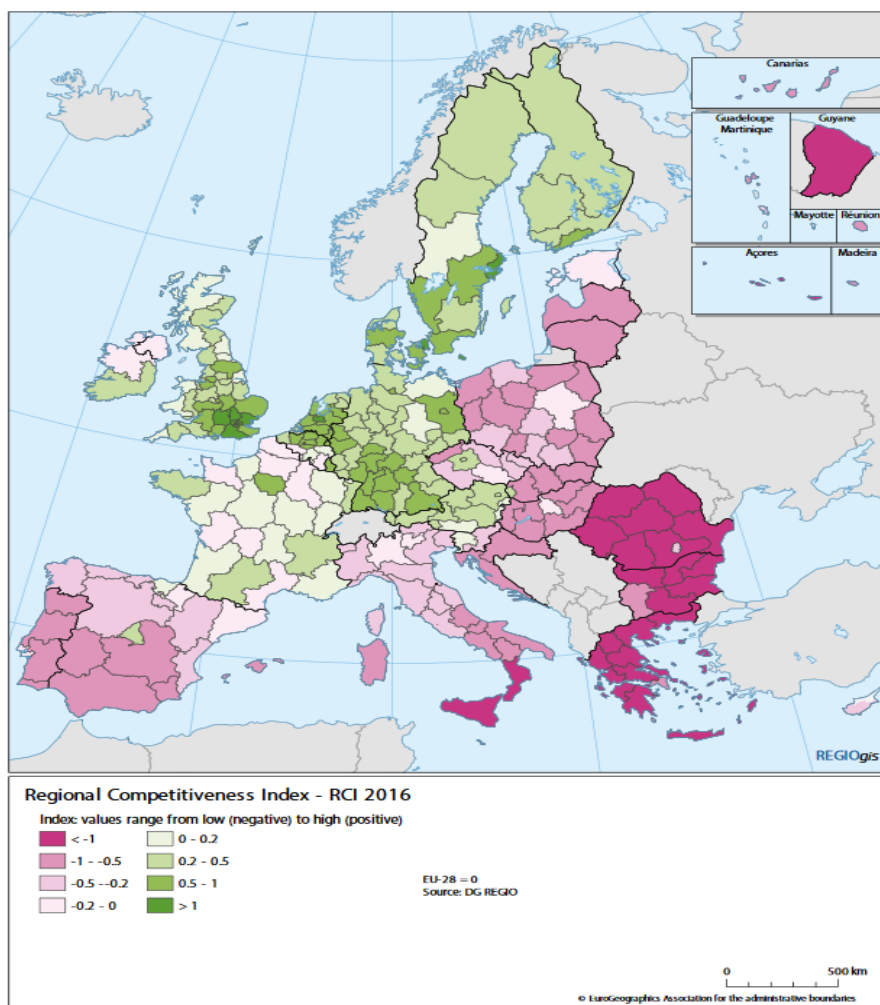
2.5 Στήριξη της ταχείας διάδοσης της καινοτομίας και της υιοθέτησης της καινοτομίας σε ολόκληρη την Ένωση

Όσον αφορά την καινοτομία, υπήρχε στο παρελθόν μια σαφής διαχωριστική γραμμή στην Ευρώπη μεταξύ Βορρά και Νότου, Ανατολής και Δύσης. Εντούτοις, η διαχωριστική αυτή γραμμή είναι πολύ πιο διαφοροποιημένη σήμερα, καθώς ορισμένες χώρες έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο στην κάλυψη της υστέρησης, ιδίως σε ό,τι αφορά τα επίπεδα των επενδύσεων. Θύλακες επιστημονικής και τεχνολογικής αριστείας έχουν αναδυθεί παντού στην Ευρώπη. Αλλά το χάσμα καινοτομίας μεταξύ των περιφερειών εξακολουθεί να υφίσταται, καθώς διάφορες περιοχές υστερούν σημαντικά ως προς τις επενδύσεις, την ικανότητά τους για καινοτομία και τις επιδόσεις τους. Μεγάλο μέρος της βραδύτητας που επιδεικνύει η Ευρώπη στη συνολική αύξηση της παραγωγικότητας οφείλεται σε αδυναμίες διάδοσης της καινοτομίας⁴³.

Institute) στο Μάντσεστερ και από το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Νευρομορφικής Πληροφορικής (European Institute for Neuromorphic Computing) στη Χαϊδελβέργη.

⁴³ Έκθεση για τις επιδόσεις στην επιστήμη, την έρευνα και την καινοτομία στην ΕΕ το 2018 (https://ec.europa.eu/info/support-policy-making-eu-and-horizon-2020-associated-countries/srip-report_en).

Επιδόσεις των περιφερειών της ΕΕ όσον αφορά την καινοτομία⁴⁴

Χρειάζεται να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για να επιταχυνθεί η υιοθέτηση της καινοτομίας στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και σε πιο παραδοσιακούς τομείς. Οι επενδύσεις πρέπει να είναι πιο αποδοτικές, αποτελεσματικές και περισσότερο προσαρμοσμένες στις τοπικές και περιφερειακές ανάγκες. Η χρηματοδότηση της ΕΕ υπήρξε καθοριστικός παράγοντας στην ανάπτυξη περιφερειακών οικοσυστημάτων καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων των «Κόμβων Καινοτομίας» που παρέχουν σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις εύκολη πρόσβαση σε υποδομές και εμπειρογνωμοσύνη ώστε να μπορούν να πειραματίζονται με νέες τεχνολογίες. Προς στήριξη αυτών των προσπαθειών, οι **στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης** είναι καίριας σημασίας προκειμένου να διασφαλιστεί ότι όλες οι περιφέρειες της ΕΕ θα μπορούν να αξιοποιήσουν το δυναμικό τους και να πραγματοποιήσουν με επιτυχία τη βιομηχανική μετάβαση με βάση την καινοτομία⁴⁵.

Από το 2014, η έμφαση στην καινοτομία στο πλαίσιο των **Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων** ενισχύθηκε με 120 στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης που προωθούν την καινοτομία με βάση τα πλεονεκτήματα κάθε περιφέρειας. Περίπου 80 δισ. EUR διατίθενται από το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης** για την ενθάρρυνση της

⁴⁴ Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής και Πολεοδομικής Πολιτικής.

⁴⁵ COM(2017) 376.

επιχειρηματικότητας, της ψηφιοποίησης και της επιχειρηματικής έρευνας, ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το πρόγραμμα Erasmus +** στηρίζουν επενδύσεις στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των ατόμων. Η **Κοινή Γεωργική Πολιτική** ενισχύει την ικανότητα καινοτομίας στις αγροτικές περιοχές προσφέροντας στήριξη για την αξιοποίηση των ψηφιακών ευκαιριών.

Για να μπορέσει η Ευρώπη να δημιουργήσει μια ισχυρότερη ικανότητα καινοτομίας και να επιτύχει την αποτελεσματικότερη και ταχύτερη διάδοση της καινοτομίας σε ολόκληρη την Ένωση, χρειαζόμαστε καλύτερο και πιο στρατηγικό συντονισμό μεταξύ των διαφόρων χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ, με καλύτερη ευθυγράμμιση των προτεραιοτήτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης και του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη». Χρειάζεται περισσότερη στήριξη των διασυνοριακών και διαπεριφερειακών συνεργασιών σε όλο το μήκος των ευρωπαϊκών και διεθνών αλυσίδων αξίας. Η θεσμική ικανότητα σε τοπικό και σε περιφερειακό επίπεδο πρέπει να ενισχυθεί ώστε να στηρίζει τις μεταρρυθμίσεις των συστημάτων καινοτομίας και να συμβάλλει στην ανάπτυξη των νέων δεξιοτήτων που χρειάζονται.

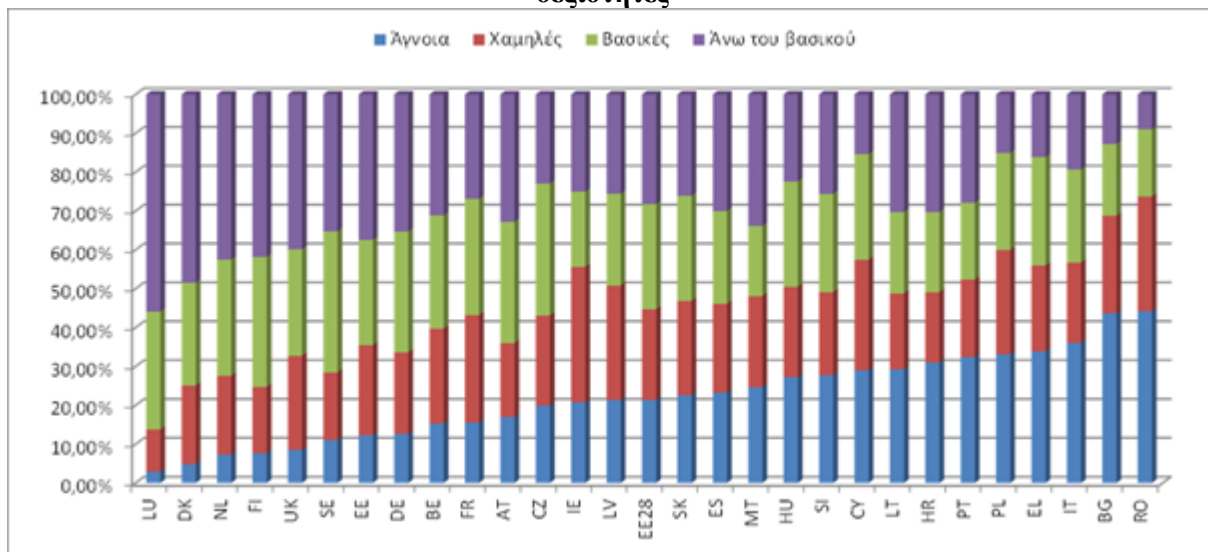
Βασικές ενέργειες

- **Χρήση των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων με σκοπό να εισέλθουν οι περιφέρειες στην οικονομία της καινοτομίας. Οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης θα πρέπει να ενισχυθούν και να εξορθολογιστούν, ώστε να καταστεί δυνατή η διαπεριφερειακή στήριξη της καινοτομίας. Θα πρέπει να δημιουργηθούν συνέργειες με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το Ταμείο InvestEU, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Πρόγραμμα Erasmus +, το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη», την Κοινή Γεωργική Πολιτική και άλλα προγράμματα.**

2.6 Επένδυση σε δεξιότητες σε όλα τα επίπεδα και ενδυνάμωση των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων ώστε να αποκτήσουν περισσότερο επιχειρηματικό και διεπιστημονικό χαρακτήρα

Η ανάπτυξη μιας κοινωνίας μάθησης και επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη είναι ζωτικής σημασίας για την ενθάρρυνση της καινοτομίας σε όλους τους τομείς της οικονομίας και σε όλα τα τμήματα του πληθυσμού. Απαιτεί μείζονος σημασίας αλλαγές στο σύστημα εκπαίδευσης, κατάρτισης και έρευνας, καθώς και στον χώρο εργασίας προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η διά βίου μάθηση και η αναβάθμιση των δεξιοτήτων θα γίνουν πραγματικότητα για όλους. Αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα κενά και οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων που υπάρχουν στην Ευρώπη. Εκτιμάται ότι περίπου το 40 % του εργατικού δυναμικού στην Ευρώπη χρειάζεται ψηφιακές δεξιότητες, ενώ 70 εκατομμύρια Ευρωπαίοι δεν διαθέτουν βασικές δεξιότητες ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικής.

Περισσότερο από το ήμισυ του συνόλου των πολιτών έχει μόνο βασικές ή και καθόλου ψηφιακές δεξιότητες⁴⁶

Στο άλλο άκρο του φάσματος δεξιοτήτων, τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια πρέπει να αξιοποιούν καλύτερα το δυναμικό καινοτομίας και επιχειρηματικότητας που διαθέτουν⁴⁷. Αυτό θα συμβάλει στην εμφάνιση νέων ιδεών και επιχειρηματικών μοντέλων που μπορούν να μεταφραστούν σε νεοφυείς επιχειρήσεις και σε εταιρείες-τεχνοβλαστούς. Τα πανεπιστήμια θα πρέπει επίσης να είναι περισσότερο έτοιμα να αίρουν τα στεγανά μεταξύ επιστημών και να συνεργάζονται με τις επιχειρήσεις και την κοινωνία των πολιτών. Επιπλέον, τόσο η γενική όσο και η τεχνική εκπαίδευση θα πρέπει να προσαρμοστούν καλύτερα στις αναδυόμενες επιχειρηματικές και κοινωνικές ανάγκες προσφέροντας πιο ευέλικτα μαθησιακά προγράμματα που θα βοηθήσουν να κλείσει το χάσμα δεξιοτήτων και να δοθεί ώθηση στην ταχύτερη διάδοση, επαναχρησιμοποίηση και πρόσβαση στη γνώση.

Στη διάσκεψη κορυφής του Γκέτεμποργκ, τον Νοέμβριο του 2017, οι ηγέτες της Ευρώπης αναγνώρισαν τον βασικό ρόλο της ανώτατης εκπαίδευσης στην παροχή των μελλοντοστραφών δεξιοτήτων και ικανοτήτων που χρειάζονται για την επιτυχή καινοτομία⁴⁸. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε τα κράτη μέλη, το Συμβούλιο και την Επιτροπή να προωθήσουν τις εργασίες για μια σειρά πρωτοβουλιών, μεταξύ άλλων ενθαρρύνοντας την εμφάνιση έως το 2024 είκοσι περίπου «Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων», δηλ. δικτύων πανεπιστημίων «από τη βάση προς την κορυφή» σε όλη την ΕΕ⁴⁹. Τα «Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια» θα φέρουν τη διασυνοριακή συνεργασία σε νέο επίπεδο, πέρα από ό,τι γίνεται ήδη σήμερα, μέσω της χάραξης μακροπρόθεσμων στρατηγικών για υψηλής ποιότητας εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία, μεγαλύτερη κινητικότητα των σπουδαστών, του επιστημονικού προσωπικού και των ερευνητών και πραγματικά διεθνικές ευρωπαϊκές ομάδες δημιουργίας γνώσης. Θα αποτελέσουν βασικούς μοχλούς του **Ευρωπαϊκού Εκπαιδευτικού**

⁴⁶ Πηγή: Δεδομένα από τον ψηφιακό πίνακα αποτελεσμάτων (Digital Scoreboard), Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

⁴⁷ <https://heinnovate.eu/en>

⁴⁸ https://ec.europa.eu/commission/publications/eu-leaders-meeting-education-culture_en

⁴⁹ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2017. Ανταποκρινόμενη στο αίτημα αυτό, στις 17 Ιανουαρίου 2018 η Επιτροπή υπέβαλε δέσμη μέτρων που αφορούν τις βασικές ικανότητες, τις ψηφιακές δεξιότητες, καθώς και τις κοινές αξίες και την χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση. Μια δεύτερη δέσμη μέτρων για τη διευκόλυνση της αμοιβαίας αναγνώρισης των πτυχίων, την ενίσχυση της εκμάθησης γλωσσών, τη βελτίωση της ποιότητας της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας και την παρούσα πρόοδο των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων και τη φοιτητική ταυτότητα της ΕΕ, υποβλήθηκε στις 16 Μαΐου 2018 με τα COM (2018) 267-272.

Χώρου και θα συμβάλουν στη διεθνή ανταγωνιστικότητα των πανεπιστημίων στην Ευρώπη⁵⁰.

Η διάδοση των πρακτικών της ανοικτής επιστήμης σε διάφορα στάδια της σταδιοδρομίας των ερευνητών μπορεί επίσης να προωθήσει συνθήκες που καθιστούν ελκυστική τη σταδιοδρομία για όλους, να προσδώσει μεγαλύτερη αναγνώριση και να επιβραβεύει την κινητικότητα τόσο μεταξύ κρατών όσο και μεταξύ επιστημονικού και επιχειρηματικού τομέα⁵¹. Ο εκσυγχρονισμός των πανεπιστημίων και των δημόσιων οργανισμών έρευνας πρέπει συνεπώς να στηριχθεί επίσης με ένα **Σήμα Ανοικτής Επιστήμης**. Ένα τέτοιο σήμα ποιότητας μπορεί να απονέμεται σε μεμονωμένα πανεπιστήμια και διακρατικές συμπράξεις μεταξύ πανεπιστημίων, θα αναγνωρίζεται δε στο πλαίσιο της ενωσιακής στήριξης που θα παρέχεται στο μέλλον σε διακρατικά έργα στα οποία συμμετέχουν πανεπιστήμια⁵².

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα πρέπει να προωθήσουμε και να βελτιώσουμε περαιτέρω τις πρωτοβουλίες που αποδείχθηκε ότι φέρουν θετικά αποτελέσματα, όπως το **Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT)**, τις δράσεις «**Μαρία Σκλοντόφσκα-Κιουρί**» και την πρωτοβουλία «**Higher Education Innovate**»⁵³. Οι πρωτοβουλίες αυτές συνδέουν επιχειρηματικούς, εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς οργανισμούς και προωθούν την επιχειρηματικότητα και την ενίσχυση των ροών της γνώσης σε όλη την αλυσίδα αξίας.

Για να ενισχυθεί η μεταφορά γνώσης, χρειάζεται μια ισχυρότερη σύνδεση μεταξύ της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και των συστημάτων καινοτομίας, η οποία θα συμβάλλει στη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τις δεξιότητες και την καλύτερη αντιστοίχιση των δεξιοτήτων, σύμφωνα με το **Θεματολόγιο Δεξιοτήτων για την Ευρώπη**⁵⁴.

Επιπλέον, για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της νέας οικονομίας και να συμβάλει στην ανάπτυξη ενός πιο ευέλικτου εργατικού δυναμικού με περισσότερο επιχειρηματικό πνεύμα, το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο** θα εξακολουθήσει να βοηθά τους Ευρωπαίους να αποκτούν νέες δεξιότητες και αναβαθμίζουν αυτές που διαθέτουν, ενώ το «**Σχέδιο στρατηγικής για την τομεακή συνεργασία σχετικά με τις δεξιότητες**»⁵⁵ μπορεί να βοηθήσει στην προσαρμογή της κατάρτισης για νέα επαγγέλματα σε επιλεγμένους τομείς. Το **Σχέδιο δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση** και η **Στρατηγική για τις ψηφιακές δεξιότητες** αποσκοπούν στον εντοπισμό και την κάλυψη των μελλοντικών αναγκών σε δεξιότητες.

Βασικές ενέργειες

- **Συμβολή στον εκσυγχρονισμό των πανεπιστημίων και των δημόσιων οργανισμών έρευνας με Σήμα Ανοικτής Επιστήμης.**

⁵⁰ Οι εργασίες για τα «Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια» προχώρησαν με ταχείς ρυθμούς αφότου εκδόθηκαν τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, και ήδη τον Οκτώβριο θα δημοσιευτεί στο πλαίσιο του Erasmus + μια πρώτη πρόσκληση υποβολής προτάσεων για πιλοτικά σχέδια.

⁵¹ <https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=home§ion=monitor>

⁵² Θα καταρτιστεί δέσμη πρωτοβουλιών η οποία θα αναγνωρίζει τα υφιστάμενα επιτυχή καθεστώτα και θα στηρίζει νέα καθεστώτα, τα οποία προωθούν την ανάπτυξη ψηφιακών και επιχειρηματικών δεξιοτήτων, τη μεταφορά γνώσης, τα καινοτόμα προγράμματα σπουδών, τη δημιουργία κινήτρων επαγγελματικής σταδιοδρομίας, τη διατομεακή κινητικότητα και τη διεπιστημονικότητα.

⁵³ Η πρωτοβουλία «HEInnovate» παρέχει στα πανεπιστήμια τη δυνατότητα να αξιολογούν τις επιχειρηματικές τους ικανότητες και βοηθά τα κράτη μέλη να ενισχύουν τις ικανότητες αυτές.

⁵⁴ COM(2016) 381.

⁵⁵ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1415&langId=el>

3. Συμπεράσματα

Η οικονομική και κοινωνική ευημερία της Ευρώπης εξαρτάται από την ικανότητά μας να καινοτομούμε. Για τη διατήρηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού και οικονομικού μοντέλου, τον εκσυγχρονισμό της βιομηχανίας και την οικοδόμηση μιας συνεκτικής και χωρίς αποκλεισμούς Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτείται να εξασφαλίσουμε ότι η μέριμνα για την καινοτομία θα διαπνέει όλες τις πολιτικές, καθώς και τις κοινωνικές, οικονομικές και βιομηχανικές αποφάσεις.

Η μεταβαλλόμενη φύση της καινοτομίας θα προσφέρει νέες ευκαιρίες για δημιουργία απασχόλησης και ανάπτυξης στην Ευρώπη. Πρέπει να είμαστε σε θέση να αξιοποιούμε τις ευκαιρίες αυτές, αντιμετωπίζοντας παράλληλα τις προκλήσεις και την αβεβαιότητα. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να βρισκόμαστε σε επιφυλακή ώστε τα οφέλη να κατανέμονται δίκαια εντός της κοινωνίας μας.

Ο μετασχηματισμός αυτός θα απαιτήσει μια κοινή φιλοδοξία και αλλαγή νοοτροπίας στην Ευρώπη όσον αφορά την καινοτομία και την επιστήμη. Είναι ουσιαστικής σημασίας να υπάρξει μια κοινή ατζέντα μεταξύ των περιφερειών, των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Πρέπει να στηριχτούμε στα πλεονεκτήματα της Ευρώπης και να δώσουμε έναν νέο προσανατολισμό και μια νέα ώθηση, ώστε η Ευρώπη να καταστεί πραγματικός πρωτοπόρος σε παγκόσμιο επίπεδο στην καινοτομία για όλους.

Η Επιτροπή καλεί τους ηγέτες να συζητήσουν και να παράσχουν στρατηγικές κατευθύνσεις με στόχο:

- 1. Να εγκριθεί ταχέως το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο με την προτεινόμενη χρηματοδότηση της καινοτομίας, ώστε να διασφαλιστεί ότι η έρευνα και η καινοτομία θα εξακολουθήσουν να αποτελούν μια από τις βασικές πολιτικές και χρηματοδοτικές προτεραιότητες της ΕΕ στο μέλλον, στο πλαίσιο διάφορων δημοσιονομικών μέσων.*
- 2. Να λάβουν τα κράτη μέλη τα αναγκαία μέτρα ώστε να μεγιστοποιήσουν τις επενδύσεις τους στην έρευνα και την καινοτομία για την επίτευξη του στόχου του 3 % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος.*
- 3. Να αυξηθούν οι ιδιωτικές επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία και να κλιμακωθούν πρωτοβουλίες όπως η VentureEU για την τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων και των «υπομονετικών κεφαλαίων».*
- 4. Να δημιουργηθούν ενωσιακά και εθνικά ρυθμιστικά πλαίσια που θα είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις του μέλλοντος εφαρμόζοντας την αρχή της καινοτομίας, εξασφαλίζοντας ότι κάθε φορά που οι πολιτικές και η νομοθεσία θα αναθεωρούνται, θα αναπτύσσονται ή θα τίθενται σε εφαρμογή, θα εκτιμάται πλήρως ο αντίκτυπός τους στην καινοτομία.*
- 5. Να δοθεί προτεραιότητα στη μεταφορά της οδηγίας για τα πλαίσια προληπτικής αναδιάρθρωσης, τη δεύτερη ευκαιρία και μέτρα για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών αναδιάρθρωσης, αφερεγγυότητας και απαλλαγής.*
- 6. Να απλουστευθούν περαιτέρω οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις προκειμένου να διευκολυνθεί ο απρόσκοπτος συνδυασμός διαφόρων κονδυλίων και να βελτιωθεί η χρήση κοινών προτύπων αξιολόγησης για τα έργα έρευνας και καινοτομίας.*
- 7. Να συγκροτηθεί Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας με σκοπό τον εντοπισμό και την επέκταση πρωτοποριακών και ανατρεπτικών καινοτομιών με έμφαση σε ταχέως εξελισσόμενες καινοτομίες υψηλού κινδύνου που έχουν μεγάλες δυνατότητες να δημιουργήσουν εντελώς νέες αγορές.*

8. Να δρομολογηθεί ένα σύνολο ευρωπαϊκών αποστολών έρευνας και καινοτομίας με τολμηρούς, φιλόδοξους στόχους και με ισχυρή ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία.
9. Χρήση των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων με σκοπό να εισέλθουν οι περιφέρειες στην οικονομία της καινοτομίας. Οι Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης θα πρέπει να ενισχυθούν και να εξορθολογιστούν, ώστε να καταστεί δυνατή η διαπεριφερειακή στήριξη της καινοτομίας. Θα πρέπει να δημιουργηθούν συνέργειες με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το Ταμείο InvestEU, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Πρόγραμμα Erasmus +, το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη», την Κοινή Γεωργική Πολιτική και άλλα προγράμματα.
10. Συμβολή στον εκσυγχρονισμό των πανεπιστημίων και των δημόσιων οργανισμών έρευνας με Σήμα Ανοικτής Επιστήμης.